

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum conuenienter assignentur gulæ quinque filiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tur secundum ratione causa fi-
nalis: sed cibus circa que est gu-
la, non habet rationem finis, no-
enim pp se queritur, sed propter
corporis nutritionem, ergo gu-
la non est vitium capitale.

¶ 2 Præ. Vitium capitale aliqua
principalitatem habere vñ in ra-
tione peccati: sed hoc non com-
petit gula, quia vñ esse secundum
suum genus minimum peccato-
rum, vñ pote plus appropin-
quans ad id, quod est secundum
naturam, ergo gula non videtur
esse vitium capitale.

¶ 3 Præ. Peccatum contingit
ex hoc, q̄ aliquis recedit a bo-
no honesto pp aliquid utile præ
senti vitio, vel delectabile sensui:
sed circa bona que habent ra-
tionem utilis, ponitur unum tan-
tum vitium capitale, sc̄ auaritia,
ergo & circa delectationes vñ
esse ponendum unum tantum
vitium capitale: ponitur autem
luxuria, quæ est maius vitium
quàm gula, & circa maiores de-
lectationes, ergo gula non est vi-
tium capitale.

SED CONTRA est, quod Gre-
gorius 31. Moral. * computat gulam
inter vitia capitalia.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut
supra dictum est, * vitium capitale
dicitur, ex quo alia vitia oriuntur se-
cundum rationem d̄ causæ finali-
s, in quantum s̄ habet finem mul-
tum appetibilem. Vnde ex eius
appetitu homines prouocantur
multipliciter ad peccandum. Ex
hoc autem aliquis finis redditur
multum appetibilis, q̄ habet ali-
quam de conditionibus felicitatis,
quæ est naturaliter appetibi-
lis. Pertinet autem ad rationem
felicitatis delectatio, vt patet in
1. & 10. Ethic. * & ideo vitium
gulæ, quod est circa delectatio-
nes tactus, quæ sunt præcipue
inter alias, conuenienter ponit-
ur inter vitia capitalia.

AD PRIMUM ergo dicendum,
q̄ ipse cibus ordinatur quidem
ad aliquid sicut ad finem: sed quia
ille finis, sc̄ conseruatio vite, est
maxime appetibilis, quæ sine ci-
bo conseruari non potest, inde
etiam est, q̄ ipse cibus est maxi-
me appetibilis: & ad hoc fere to-
tus labor humanæ vite ordina-
tur, secundum illud Ecclesi. 6.
Omnis labor hominis in ore
eius. Et tamen magis gula vñ esse
circa delectationes cibi, q̄ circa
cibos. Propter quod, vt Aug. di-
cit in libro de vera religione. *
Quibus utilis corporis salus est,

A malunt vesci, in quo scilicet de-
lectatio est, quàm saturari: cum
omnis finis illius voluptatis sit
non sicut atque esurire.

AD II. dicendum, q̄ finis in
peccato accipitur ex parte con-
uersionis: sed grauitas peccati
accipitur ex parte auersionis: &
ideo non oportet vitium capi-
tale, quod habet finem maxime
appetibilem, habere magnam
grauitatem.

AD III. dicendum, quod
delectabile est appetibile secun-
dum se: & ideo secundum eius
diuersitatem ponuntur duo vi-
tia capitalia, scilicet gula, & luxu-
ria. Vitale autem ex se non habet
rationem appetibilis, sed secun-
dum quod ad aliud ordinatur.
Et ideo in omnibus utilibus vi-
detur esse vna ratio appetibilita-
tis: & propter hoc circa huius-
modi non ponitur nisi vnum
vitium capitale.

ARTICVLVS VI.

C Vitium conuenienter assignentur gula
quinque filia, scilicet, inepta latria,
securilitas, immunditia, multilo-
quium, & hebetudo mentis circa
intelligentiam.

AD SEXTVM sic procedi-
tur. Videtur quod inconue-
nienter assignentur gulæ quin-
que filia, scilicet, inepta latria,
securilitas, immunditia, multilo-
quium, hebetudo mentis circa
intelligentiam. Ineptacnim latria consequitur
omne peccatum, secundum illud Prouerb. 2. Qui
latantur cum male fecerint, & exultant in rebus
D pessimis. Similiter etiam hebetudo mentis inueni-
tur in omni peccato, secundum illud Prouerb. 14.
Errant qui operantur malum. ergo inconuenienter
ponuntur filia gulæ

¶ 2 Præ. Immunditia, quæ maxime consequitur
gulam, videtur ad uomitum pertinere, secundum
illud Isa. 28. Omnes mensæ repletae sunt uomitu
sordium: sed hoc non videtur esse peccatum, sed
pœna peccati, vel etiam aliquid utile sub con-
silio cadens, secundum illud Ecclesiast. 31. Si coa-
ctus fueris in edendo multum, ferge e medio, &
vome, & refrigerabit te. ergo non debet poni inter
filias gulæ.

¶ 3 Præ. Isidorus ponit securilitatem filiam luxu-
riae. Non ergo debet poni inter filias gulæ.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. * has
filias gulæ assignat.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut dictum est, * gula pro-
prie consistit circa immoderatam delectationem, quæ
est in cibis & potibus: & id illa vitia inter filias gulæ
computantur, quæ ex immoderata delectatione ei-
bi & potus consequuntur: quæ quidem p̄nt accipi
vel ex parte animæ, vel ex parte corporis. Ex parte aut
animæ quadrupliciter. Primo quidem, quantum ad rō-
nem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi
& potus. Et quantum ad hoc ponitur filia gulæ hebe-

non sunt contra bonum proximi, sed ad
delectationem direc-
tæ ordinantur. Con-
stat quoque non esse
contra bonum diuini
iuris, qui hæc committit,
nec quantum ad
bonum animæ, aut
corporis, aut exteriorum.
Apostolus quoque ibidem, vt glossa
notauit, & bene, prohibet
multa vitia dicit, Fornicatio, &
omnis immunditia, &
auaritia: nec nominatur
in uobis: nec turpitudinem,
vel stultitiam, aut securilitatem,
que ad rem non pertinet.
Et deinde subiungens
pœnam criminum esse excludi-
tionem ab hereditate
regni Dei, non restituit
nisi tria prima vitia
dicens, Intelligentes,
q̄ omnis fornicator,
aut immundus, aut auarus,
non habet hereditatem
regni Dei: hoc infirmans,
quod alia tria non excludunt
ex hoc genere a regno Dei.
Quod et de securilitate
infirmiter dixerat, dum
dixit, Quæ ad rem non
pertinet, declarans
per hoc deformitatem
eius consistere in vanitate,
& tamquam quid vanum,
seu inutile, esse veniale.

AD III. dicendum, quod
delectabile est appetibile secun-
dum se: & ideo secundum eius
diuersitatem ponuntur duo vi-
tia capitalia, scilicet gula, & luxu-
ria. Vitale autem ex se non habet
rationem appetibilis, sed secun-
dum quod ad aliud ordinatur.
Et ideo in omnibus utilibus vi-
detur esse vna ratio appetibilita-
tis: & propter hoc circa huius-
modi non ponitur nisi vnum
vitium capitale.

AD SEXTVM sic procedi-
tur. Videtur quod inconue-
nienter assignentur gulæ quin-
que filia, scilicet, inepta latria,
securilitas, immunditia, multilo-
quium, hebetudo mentis circa
intelligentiam. Ineptacnim latria consequitur
omne peccatum, secundum illud Prouerb. 2. Qui
latantur cum male fecerint, & exultant in rebus
D pessimis. Similiter etiam hebetudo mentis inueni-
tur in omni peccato, secundum illud Prouerb. 14.
Errant qui operantur malum. ergo inconuenienter
ponuntur filia gulæ

¶ 2 Præ. Immunditia, quæ maxime consequitur
gulam, videtur ad uomitum pertinere, secundum
illud Isa. 28. Omnes mensæ repletae sunt uomitu
sordium: sed hoc non videtur esse peccatum, sed
pœna peccati, vel etiam aliquid utile sub con-
silio cadens, secundum illud Ecclesiast. 31. Si coa-
ctus fueris in edendo multum, ferge e medio, &
vome, & refrigerabit te. ergo non debet poni inter
filias gulæ.

¶ 3 Præ. Isidorus ponit securilitatem filiam luxu-
riae. Non ergo debet poni inter filias gulæ.

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. * has
filias gulæ assignat.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut dictum est, * gula pro-
prie consistit circa immoderatam delectationem, quæ
est in cibis & potibus: & id illa vitia inter filias gulæ
computantur, quæ ex immoderata delectatione ei-
bi & potus consequuntur: quæ quidem p̄nt accipi
vel ex parte animæ, vel ex parte corporis. Ex parte aut
animæ quadrupliciter. Primo quidem, quantum ad rō-
nem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi
& potus. Et quantum ad hoc ponitur filia gulæ hebe-

SED CONTRA est, quod Greg. 31. Moral. * has
filias gulæ assignat.

RESPON. Dicendum, q̄ sicut dictum est, * gula pro-
prie consistit circa immoderatam delectationem, quæ
est in cibis & potibus: & id illa vitia inter filias gulæ
computantur, quæ ex immoderata delectatione ei-
bi & potus consequuntur: quæ quidem p̄nt accipi
vel ex parte animæ, vel ex parte corporis. Ex parte aut
animæ quadrupliciter. Primo quidem, quantum ad rō-
nem, cuius acies hebetatur ex immoderatione cibi
& potus. Et quantum ad hoc ponitur filia gulæ hebe-

modo sensus circa intelligentiam, propter fumositates ciborum perturbates caput, sicut e contrario abstinentia confert ad sapientia perceptionem, secundum illud Eccles. 2. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam. Secundo, quantum ad appetitum, qui multipliciter deordinatur per immoderantiam cibi & potus, quasi sopito gubernaculo rationis. Et quantum ad hoc ponitur inepta latitia: quia omnes aliae inordinatae passionis ad laetitiam, & tristitiam ordinantur, ut dicitur in 2. Eth.

2. Eth. 4. esp. g. tom. 5.

Parte 3. ca. 20. in prin.

* & hoc est, quod dicitur 2. Esdrae 3. quod vinum omnem mentem convertit in securitatem, & in incunditatem. Tertio, quantum ad inordinatum verbum: & sic ponitur multiloquium, quia ut Gre. dicit in Pastoral. * Nisi gula deditos immoderata loquacitas raperet, diues ille, qui epulatus quotidie splendide dicitur, in lingua grauius non arderet. Quarto, quantum ad inordinatum actum: & sic ponitur scurrilitas, id est, iocularitas quaedam proveniens ex defectu rationis, quae sicut non potest cohibere verba, ita non potest cohibere exteriores gestus. Vnde ad Ephes. 5. super illud, Aut stultiloquium, aut scurrilitas, dicitur glossa, quod a stultis scurrilitas dicitur, id est, iocularitas, quae risum mouere solet, quamuis possit utrumque horum referri ad verba, in quibus contingit peccare, vel ratione superfluitatis, quod pertinet ad multiloquium: vel ratione inhonestatis quod pertinet ad scurrilitatem. Ex parte autem corporis ponitur immunditia, quae potest attendi siue secundum inordinatam emissionem quarumcumque superfluitatum, vel specialiter quantum ad emissionem seminis. Vnde super illud ad Ephes. 5. Fornicatio autem, & omnis immunditia &c. dicitur glossa, id est, incontinentia pertinet ad libidinem quocumque modo.

In corp. ar.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod latitia, quae est de actu peccati, vel sine, consequitur omne peccatum, maxime quod procedit ex habitu: sed latitia vaga incompota, quae hic dicitur inepta, praecipue oritur ex immoderata sumptione cibi, vel potus. Similiter etiam dicendum, quod hebetudo sensus quantum ad eligibilia, communiter inuenitur in omni peccato: sed hebetudo sensus circa speculabilia, maxime procedit ex gula, ratione iam dicta. Ad II. dicendum, quod licet vitilis sit vitium post superfluum comestionem, tamen vitiosum est, quod aliquis huic necessitati se subdat per immoderantiam cibi, vel potus. Potest tamen absque culpa, vitium procurari ex consilio medicinae in remedium alicuius languoris.

Ad III. dicendum, quod scurrilitas procedit quidem ex actu gulae, non autem ex actu luxuriae, sed ex eius voluntate: & ideo ad utrumque vitium potest pertinere.

¶ Super Quaestione centesima quadragesima nonae. Articulum primum.

¶ In articulo 1. quaest. 149. dubium ex Marino in eodem tractatu in quaestione de sobrietate occurrit. Arguit liquidem contra corpus huius articuli multiplici-

¶ Tertio, Vtrum vitium sit vitiosum.

¶ Quarto. Quibus praecipue competat sobrietas.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum materia sobrietatis sit potus.

AD PRIMVM sic proceditur. Non sit potus. Dicitur enim ad Roman. 12. Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. ergo sobrietas est circa sapientiam, & non solum circa potum.

¶ 2. Prax. Sapient. 8. dicitur de Dei sapientia, quod sobrietatem, & prudentiam docet, multum, & virtutem, ubi sobrietatem ponit pro temperantia: sed temperantia non solum est circa potus, sed etiam circa cibos, & ueneria. ergo sobrietas non est solum circa potus.

¶ 3. Prax. Nomen sobrietatis mensura sumptum esse videtur sed in omnibus, quae ad nos pertinent, debemus mensuram seruare, ut dicitur ad Titum 2. Sobrie, & iuste, & pie uiuamus in hoc saeculo, ubi dicit glossa. Sobrie in nobis, & 1. ad 1. modum dicitur, Mulieres in habitu ornato, cum uerecundia & sobrietate ornantes se, & sic uidetur sobrietas esse non solum in interioribus, sed etiam in his, quae pertinent ad exteriorem habitum. non ergo propria materia sobrietatis est potus.

SED CONTRA est, quod dicitur Eccles. 31. Aequa uita hominis uinum in sobrietate potatum.

RESPON. Dicendum, quod uirtutes quae ab aliqua generali conditione uirtutis nominantur, illam materiam sibi specialiter uocant, in qua difficilimum, & optimum est conditionem eius obseruare: sicut fortitudo, pericula mortis, & temperantia delectationis tactus. Nomen autem sobrietatis sumitur a mensura. Vnde enim quis sobrius, quasi briaui, id est, mensuram seruans: & ideo illam materiam specialiter sibi sobrietatis ascribit, in qua maxime mensuram seruare debet.

¶ 4. Prax. Huiusmodi autem est potus in ebrietate vitiosus, quia eius usus mensuram multum exsert, & modicus excessus multum laedit, quia impedit usum rationis magis & excessus cibi. Vnde Eccles. 31. Modestas est anima & corporis potus. Vinum multum potus irritationem, & iram, & rursus multas facit. Et ideo specialiter

QVAESTIO CXLIX.

De sobrietate, in quatuor articulos diuisa.

¶ PRIMUM. Etnde considerandum est de sobrietate, & vitio opposito, scilicet ebrietate.

ET CIRCA sobrietatem quaeruntur quatuor.

¶ PRIMVM, Quae sit materia sobrietatis.

¶ SECVMDO, Vtrum sit specialis uirtus.